

ŠTEVILKA 10

LETNIK XXXVI

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

V LJUBLJANI, DNE 15. OKTOBRA 1935

VSEBINA:

Uredba o zaščiti kmetov. — Pripombe k novi uredbi o zaščiti kmetov. — Iz mednarodne zadrugne šole. — Zadrugništvo v državi.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 10, I. 1935.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Redni občni zbor Nabavne zadruge Št. Jurij pri Grosupljem, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 24. oktobra 1935 ob 8 zjutraj v prostorih Josipa Perme v Ponovi vasi št. 27. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. odobritev računskega zaključka za l. 1934. 4. volitev nadzorstva. 5. slučajnosti.

Občni zbor zadruge „Lastni dom“ v Ljubljani, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 29. oktobra 1935 ob 1/26 v prostorih Prosветne zveze na Miklošičevi cesti. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. odobritev računskega zaključka za l. 1934. 3. volitev načelstva. 4. volitev nadzorstva. 5. slučajnosti.

Izredni občni zbor Električne strojne družbe v Mozirju, r. z. z. o. z., se bo vršil v nedeljo

27. oktobra 1935 ob 2 popoldne v prostorih osnovne šole. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. čitanje revizijskega poročila. 3. odobrenje rač. zaključka za leto 1933/34. 4. preosnova odbora. 5. potrditev občnega zbora glede izključitve g. Lekše Antona iz odbora, kot člana načelstva. 6. izprememba sklepa občnega zbora iz leta 1933 radi plačila zaostanka na tokovini. 7. slučajnosti.

Redni letni občni zbor Zadrugne knjigarne v Trbovljah, r. z. z. o. z., se bo vršil v petek dne 25. oktobra 1935 ob 5 popoldne v prostorih Društvenega doma v Trbovljah. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika zadnjega letnega občnega zbora. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. čitanje revizijskega poročila. 4. odobritev računskega zaključka za leto 1934/35. 5. volitev nadzorstva. 6. slučajnosti.

Izredni občni zbor Kmetijskega društva na Zg. Brniku, r. z. z. o. z., se bo vršil 27. oktobra 1935 v Zg. Brniku hiš. št. 30 ob 9. uri zjutraj. Dnevni red: 1. sklepanje o pritožbi izključenih članov. 2. sprememba pravil. 3. sklepanje o prispevkih in plačilih za mlatilnico. 4. slučajnosti.

Gospodarska zveza v Ljubljani natiira naslednje cene: Tomaževa žlindra baza 18%, Din 134.—; rudninski superfosfat v vrečah po 50 in po 100 kg à Din 98.—; kalijeva sol po 100 kg Din 156.—, kostni superfosfat Din 118.—; apneni dušik v pločevinastih bobnih Din 200.—; apneni dušik v papirnatih vrečah Din 185.—; kostna moka Din 100.—; mavec (gips) Din 40.—; nitrofoskal v vrečah Din 143; klajno apno Din 275; lanene tropine Din 2.10; modra galica Din 5.15; žveplo Din 2.60. Pri vagonem odjemu se cene za gnojila in cement znatno znižajo na franco vsaka postaja. Mlatilnice s

tresali in reto Din 4.100.—; slamoreznice Din 1.700 do 2.000; čistilnik 10 sit Din 1.500; plugi Lesce Din 880—995; reporeznica M. R. Din 550; trijerji Din 2.000 do 3.500; mlatilnice na ročni pogon Din 2.200; robkači Din 900; sadni mlini Din 1.400 do Din 1.700; brzoparilniki Din 1.050 do Din 2.800; kosilni stroji Din 2.000; travniške brane z zvezdnatimi členki Din 900; travniške brane z jeklenimi špicami Din 800; patent motike „Rapp“ Din 70.—. — Nitrofoskal, apneni dušik pri najmanjšem odjemu 5000 kg franko vsaka postaja. Modra galica iz tovarne „Zorka“ po konkurenčnih cenah.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din na leto, za pol leta 12:50 Din.
Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Vabilo

na

REDNO GLAVNO SKUPŠČINO

Zadružne zveze v Ljubljani

registrovane zadruge z omejeno zavezo

ki se bo vršila dne 18. novembra 1935 ob 10. uri dopoldne v beli dvorani hotela „Union“ v Ljubljani, Miklošičeva cesta

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika o zadnji glavni skupščini.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za leto 1934.
5. Predlogi o sanacijskem fondu.
6. Slučajnosti.

Dr. A. Korošec
predsednik.

I. § 19 Zvezinih pravil: Zvezina skupščina.

Zvezina skupščina je občni zbor zadruge in sestoja iz odposlancev Zvezinih članic.

Vsako Zvezino članico zastopa na Zvezini skupščini njen načelnik. Če pa ta pri Zvezini skupščini ni prisoten, zastopa Zvezino zadrugo pooblaščenec, ki se izkaže s pravičnim pooblastilom načelstva Zvezine članice. Ena oseba sme zastopati kvečjemu 10 zadrug.

II. Pooblastila.

Zadruge, ki ne bi poslane na skupščino svojega zastopnika, prosimo, da pošljejo pravilno podpisano pooblastilo Zvezi, ki bo poskrbela za zastopstvo.

III. Vožnja po železnici.

Polovična vožnja po železnici je zaprošena. V slučaju, da bo dovoljena, obvestimo zadruge potom časopisja.

Uredba o zaščiti kmetov.

Na podlagi § 63 finančnega zakona za 1934/35 leto in § 7 zakona o proračunskih dvanajstlinah za mesece avgust-december 1935 in januar-marec 1936 predpisuje ministrski svet na predlog ministra za kmetijstvo, ministra za trgovino in industrijo in ministra pravde naslednjo

uredbo o zaščiti kmetov.

Člen 1.

1) Uredba o zaščiti kmetov določa način odplačevanja dolgov kmetov, ki so jih napravili pred 20. aprilom 1932 in se nanaša na osebe, ki so s potrdilom (čl. 9, odst. 2 in 3) dokazale, da so kmetje in da so bile ob času zadolžitve kmetje.

2) Kot dolgovi kmeta se smatrajo vse denarne obveze zasebnopravnega in javnopravnega značaja, kolikor niso izvzete s členom 11, brez ozira na to, iz katere osnove izhajajo in brez ozira na to, ali jih kmet dolguje kot glavni dolжник, solidarni dolжник ali porok. Obveznost solidarnega dolžnika ali poroka se smatra kot njegov dolg šele tedaj, ko mora to obveznost izpolniti.

3) Uredba se nanaša tudi na kmeta, ki se mu je otvoril stečaj pred 20. aprilom 1932.

Člen 2.

1) Za kmeta v smislu te uredbe se šteje fizična oseba, kateri je kmetijstvo glavni poklic, ki obdeluje zemljo sama ali s člani svoje rodbine, a v slučaju potrebe tudi z najeto delovno močjo, katere obdavčeni dohodki potekajo pretežno iz kmetijstva (vinogradništva, sadjarstva, vrtnarstva, živinoreje i. t. d.) in čigar posestvo ne presega površine 75 ha orne (za obdelovanje sposobne) zemlje, odnosno pri rodbinski zadrugi 200 ha orne (za obdelovanje sposobne) zemlje. Za rodbinsko zadrugo se smatra ona

rodbinska zajednica, v kateri obstoji skupno življenje in delovanje sorodnikov po krvi ali po posvojitvi in v kateri je najmanj pet moških članov.

2) Uživalci, zakupniki ali spolovinarji, ki obdelujejo tujo zemljo, čeprav nimajo svoje lastne zemlje, toda izpolnjujejo ostale pogoje, se smatrajo za kmete po odstavku 1 tega člena.

3) Kot kmetje v smislu odstavka 1 tega člena se smatrajo tudi samonaselniki v južnih krajih, označeni v čl. 8, odst. 7 pravilnika za izvrševanje zakona o naseljevanju v južnih krajih z dne 11. junija 1931. leta z njegovimi izpremembami in dopolnitvami z dne 24. junija 1933, št. 50.502/VI B z dne 3. avgusta 1933.

4) Omožena ženska, ki živi skupaj s svojim možem, se šteje za kmeta samo tedaj, ako osebno izpolnjuje pogoje, ki jih za kmeta predpisuje ta uredba in če njuni skupni dohodki potekajo pretežno iz kmetijstva.

5) V maksimum orne zemlje se všteva osebno posestvo kmeta in posestvo njegove žene in otrok, če živijo z njim v hišni skupnosti.

6) Za kmete v smislu te uredbe se štejejo, pod pogojem, da njihovi obdavčeni dohodki potekajo pretežno iz kmetijstva in da njihova posest orne zemlje ne presega površine, odrejene v 1. odstavku tega člena, tudi osebe,

a) ki zaradi bolezni ali drugih neuklonljivih zadržkov ne morejo same obdelovati svoje zemlje, dalje maloletni otroci kmetov, dokler traja njih maloletnost, ter zapuščine kmetov, dokler se ne predado dedičem;

b) ki obdelujejo same ali s svojimi rodbinskimi člani tujo zemljo, če jim je kmetijstvo glavni poklic in če ne plačujejo

razen uslužbenskega davka nobenega drugega davka;

c) ki se kot starešine zadruge ali posamne rodbine ali kot člani teh, živeč v hišni skupnosti, bavijo z drugimi postranskimi pridobitnimi posli, kakor s preprodajo, domačim obrtom, ribarstvom, vozništvom, brodarstvom itd., da bi svoji zadrugi ali rodbini, ki je obdržala vse znake kmeta, pridobili več zaslužka;

č) ki se poleg kmetijstva bavijo s posli vaškega obrtnika, vaškega trgovca ali vaškega gostilničarja, a njihovi obdavčeni dohodki pretežno potekajo iz kmetijstva.

7) Pri oceni velikosti obdavčenih dohodkov se ne jemlje v poštev obdavčeni dohodek hiše, v kateri kmet stanuje in ki se nahaja v območju mesta (mesteca, trga), če letni čisti dohodek, ki služi kot davčna osnova, ne presega 10.000 dinarjev.

Člen 3.

1) Kmetje poplačajo svoje dolgove upnikom na sledeči način:

1. denarnim in zavarovalnim zavodom, bančnim podjetjem, ustanovam delavskega in nameščenskega zavarovanja, ustanovam, ki upravljajo pupilni denar (sirotinski uradi, sirotinska upraviteljstva itd.), okrajnim pomožnim zakladom, cerkvenim fondom in kulturnim, humanitarnim in prosvetnim ustanovam za čas izza 16. novembra 1935 v 12 letih letni odplačilni obrok (anuiteto) po priloženem načrtu A. Prva anuiteta se ima plačati najdalje do 15. novembra 1936, ostale pa najdalje do 15. novembra vsakega sledečega leta.

Odplačilni načrt A.

Na osnovi obrestovanja po 4,5% se plačuje 12 let, izza dne 15. novembra 1936, anuiteta (letni odplačilni obrok), označena v razpredelnici, za vsakih 100 dinarjev dolga:

Leto	Glavnica	Anuiteta	4,5 %	Odplačilo dolga	Ostanek dolga
1	100.—	6.—	4.50	1.50	98.50
2	98.50	7.—	4.43	2.57	95.93
3	95.93	8.—	4.32	3.68	92.25
4	92.25	9.—	4.15	4.85	87.40
5	87.40	11.—	3.93	7.07	80.33
6	80.33	11.—	3.62	7.38	72.95
7	72.95	12.—	3.28	8.72	64.23
8	64.23	13.—	2.89	10.11	54.12
9	54.12	14.—	2.43	11.57	42.55
10	42.55	15.—	1.91	13.09	29.46
11	29.46	15.—	1.33	13.67	15.79
12	15.79	16.50	0.71	15.79	—
			137.50	37.50	100.—

Za del dolga izpod 100 dinarjev se plačuje anuiteta v sorazmerni višini.

2. Ostalim upnikom za čas od dne 16. novembra 1935 v 12 letih letni odplačilni obrok (anuiteto) po priloženem načrtu B. Prva anuiteta se ima plačati najdalje do 15. novembra 1936, ostale pa najdalje do 15. novembra vsakega sledečega leta.

Odplačilni načrt B.

Na osnovi obrestovanja po 1% se plačuje 12 let izza 15. novembra 1936 anuiteta (letni odplačilni obrok), označena v razpredelnici, za vsakih 100 dinarjev dolga:

1	100.—	4.—	1.—	3.—	97.—
2	97.—	5.—	0.97	4.03	92.97
3	92.97	6.—	0.93	5.07	87.90
4	87.90	7.—	0.88	6.12	81.78
5	81.78	8.—	0.82	7.18	74.60
6	74.60	9.—	0.75	8.25	66.35
7	66.35	9.—	0.67	8.33	58.02
8	58.02	10.—	0.58	9.42	48.60
9	48.60	10.—	0.49	9.51	39.09
10	39.09	12.—	0.39	11.61	27.48
11	27.48	13.—	0.27	12.73	14.75
12	14.75	14.90	0.15	14.75	—
			107.90	7.90	100.—

Za del dolga izpod 100 dinarjev se plačuje anuiteta v sorazmerni višini.

3. Obresti, dospele po uredbi z dne 3 avgusta 1934, oziroma po izpremembah in dopolnitvah te uredbe z dne 2. februarja 1935, v višini 4,5%, odnosno 1% za čas

od 23. novembra 1933 do 15. novembra 1934 plačajo kmetje, kolikor jih že niso plačali, najdalje do 15. novembra 1935.

2) Če je dolжник dogovoril z upniki za sebe ugodnejše pogoje glede obresti ali odplačevanja, plačuje dogovorjene zneske. Če pa je dogovorjen za plačilo dolga daljši rok od roka, določenega v prvem odstavku, mora opravljati dolжник odplačila v dogovorjenem roku tako, da se znižuje v tem primeru obrestna mera, kolikor je večja, na obresti, določena v odstavku 1.

3) V maksimalni znesek letnih obresti se morajo vračunati tudi vsa ostala postranska plačila ali postranske dajatve, za katere se je zavezal dolжник poleg obresti, kakršne so provizije, konvencijske kazni, režijski stroški in podobno.

4) Obresti plača dolжник naenkrat ali večkrat v vsakem letu, kakor je zanj najugodnejše. Izjemoma mora plačati dolжник za menične dolgove pri denarnih zavodih in bančnih obratih obresti v dveh tromešecjih, ki ju v vsakem letu dolжник sam izbere. Prvo odplačilo glavnice opravi dolжник najpozneje do 15. novembra 1936, ostala letna odplačila v teku leta, najkasneje pa do 15. novembra. Pri dolgoročnih amortizacijskih hipotekarnih posojilih plača dolжник odplačila z obrestmi vred v rokih, kakor so dogovorjeni.

5) Glavnici dolga, kakor je obstojala 20. aprila 1932, je prišteti neplačane in še nezastarane obresti do 23. novembra 1933 in sicer obresti od 21. aprila 1932 do 23. novembra 1933, kolikor ne presegajo višine, dopuščene po veljavnih predpisih § 3, odstavek 1 do 3 zakona o zaščiti kmetov z dne 19. aprila 1932, in obresti od 16. novembra 1934 do 15. novembra 1935, kolikor ne presegajo višine, dopuščene po predpisih čl. 3 uredbe o zaščiti kmetov z dne 3. avgusta 1934 z izpremembami in dopolnitvami te uredbe z dne 2. februarja 1935.

Glavnici dolga se prištejejo tudi pravomočno prisojeni pravdni in izvršilni stroški, ki so nastali do 23. novembra 1933, nadalje stvarni izdatki za zavarovalne premije, javne davščine, takse za vpis hipoteke ali zaznambe (vknjižbe in predznambe), kakor tudi ostala plačila, ki jih je opravil upnik namesto dolžnika. Na ta način povečana glavnica uživa isti vrstni red kakor prvotna glavnica, zavarovana s hipoteko ali zaznambo (vknjižbo, predznambo).

6) Upniku, ki je pobral izza 20. aprila 1932 od dolžnika kmeta višje obresti, kakor je predpisano v 5. odstavku, se odbije presežek od glavnice dolga.

7) Pri meničnih dolgovih se morajo poleg plačila obrokov za dolg in obresti v smislu odstavka 4 izdajati tudi še nove menice in to s podpisi, kakor na prejšnji menici, če pa to ni mogoče, s podpisi enake vrednosti. Denarnim zavodom in bančnim obratom se morajo izdajati nove menice s trimesečnim rokom, če niso dogovorjeni za kmeta ugodnejši roki, ostalim upnikom pa z enoletnim rokom, računši od dospelka prejšnjih menic. Če dolжник tega ne stori, je upnik upravičen vložiti tožbo za plačilo menične terjatve. Dolжник je upravičen, izdati v 15 dneh od dne vročitve tožbe upniku novo menico; vendar mora poravnati protestne in tožbene stroške v gotovini. Če ne ravna tako, izgubi zaščito po tej uredbi. Če glavni dolжник na novi menici svojevoljno izpusti iz obveznosti enega podpisnika in ne preskrbi drugega podpisnika enake kreditne sposobnosti, se smatra, da ni izdal nove menice. Če dosedanji podpisnik odkloni podpisati novo menico in ne najde novega podpisnika enake kreditne sposobnosti, mora upnik sprejeti menico z ostalimi podpisi, toda dobi pravico do plačila meničnega dolga od podpisnika, ki je odklonil podpisati novo menico in more v ta namen obdržati staro

menico. V tem primeru so ostali podpisniki dolžniki zaščiteni za regresne terjatve po uredbi. Odločbo o vrednosti novih podpisov izreče na zahtevo ene ali druge stranke sodišče, ki je pristojno za tožbo, v nepravdnem postopanju.

8) Že iztožene, toda neizterjane menice morajo zamenjati dolžniki z novimi menicami v roku 30 dni od dne redno jim vročenega pismenega opomina; menice pa, ki so prijavljene sodišču in sprejete v spisak po uredbi o podaljšavi rokov za iztoževanje menic kmetov, razglašene dne 19. maja 1933, in uredbe o prekinitvi zastaranja kmetjskih menic, razglašene dne 11. maja 1934, z izpremembami z dne 12. decembra 1934, morajo zamenjati z novimi v roku 30 dni od dne redno jim vročenega pismenega upnikovega opomina, naj to zamenjavo opravijo. Dolžnik, ki ne postopa tako, izgubi pravico, koristiti se z zaščito po tej uredbi. Določba odstavka 7 se uporablja ustrezno tudi tukaj. S tem, da upnik sprejme novo menico, ne izgubi zavarovanja, ki ga je po izvršilnem potu že prej pridobil. Dolžnikom, ki so izgubili zaščito zato, ker niso dali menice v smislu odstavkov 7 in 8 člena 3 uredbe o zaščiti kmetov z dne 3. avgusta 1934 in o izpremembah in dopolnitvah z dne 2. februarja 1935, 15. junija 1935 in 26. avgusta 1935, ne gre zaščita po tej uredbi.

9) Porok, odnosno solidarni dolžnik, tudi če ni kmet, odgovarja za obveznosti enako kakor glavni dolžnik, odnosno sodolžnik-kmet. Za poroka, odnosno za solidarnega dolžnika se ne šteje kmetov upnik, ki se je zadolžil na osnovi kmetjske menice in jo je v ta namen žiriral.

10) Če upnik ne bi hotel sprejeti vsote, ki mu jo ponudi dolžnik v smislu prepisa odstavka 4, odnosno tudi ne nove menice po predpisu odstavkov 7 in 8, more položiti dolžnik te vsote, odnosno menico pri

sreskem sodišču, v čigar območju je treba obvezo izpolniti. Taka položba ima isti pravni učinek kakor položba pri sodišču po občnem grajanskem pravu. O opravičenosti položbe odloči sodišče, pristojno za reševanje sporov iz te uredbe.

11) Če dolžnik ne plača obresti ali kakšnega letnega obroka dolga v roku 30 dni od dne dospelosti, je upnik upravičen do prisilnega izterjanja. Dolžnik, ki ne plača treh zaporednih obrokov ali od katerega jih upnik trikrat izterja prisilno, izgubi pravico do zaščite po tej uredbi.

12) Če so izdane na osnovi terjatev proti zaščitenim kmetom hipotekarne zastavnice, se podaljšuje rok za njihovo izplačilo, kolikor dospevajo prej, do konca odplačilnega roka po odstavku 1.

Člen 4.

1) Predpisi te uredbe se ne uporabljajo za terjatve kmetijskih zadrug in njihovih zvez, toda te ustanove morejo izterjavati svoje terjatve od zaščitenih kmetov po določbah, ki jih za zadruge predpišejo njihove zveze, odnosno za zadruge za kmetijski kredit njihove banovinske zadruge za kmetijski kredit, za zveze pa Glavna zadruga zveza, odnosno za banovinske zadruge za kmetijski kredit njihova državna zveza zadrug za kmetijski kredit. Te odredbe odobruje minister za kmetijstvo.

2) Kmetje, ki so člani zadrug, se morejo tudi proti svoji zadrugi koristiti s predpisi čl. 5 te uredbe, če jim to odobri zadruga zveza, v kateri je njihova zadruga včlanjena. V tem primeru velja odstavek 2 člena 5 tudi za zadrugo.

3) Kmetje-zadružniki, ki jim zadruga zveza, v kateri je njihova zveza včlanjena, dovoli, da se proti svoji zadrugi koristijo z zaščito po tej uredbi, plačujejo zadrugi obresti po 4,5 %.

4) Dolgovi kmetov zadrugam se všteto v skupno dolgovanje dolžnikovo brez ozira, ali se izterjavajo po tej uredbi ali ne.

Člen 5.

1) Kmet, čigar skupni dolgovi v smislu čl. 1, odst. 2, znašajo nad 50 % vrednosti njegove imovine, more zahtevati od pristojnega sodišča, naj se dolg zniža na 50 % vrednosti imovine. V tem primeru postopa sodišče po predpisih odstavka 9 in zniža kmetu njegovo skupno dolgovanje na 50 % vrednosti njegove imovine.

2) Za odpisane dolgove kmetov v višini nad 50 % pa do 80 % vrednosti dolžnikove imovine se odredi s posebnim zakonom pravično povračilo upniku po državi.

3) Pri znižanju dolgov obdrže vrstni red vknjižbe ali z vknjižbo zavarovane terjatve tako nasproti dolžniku-kmetu, kakor tudi proti državi. Ostanek po poravnavi upnikov zavarovanih z vknjižbo, se deli sorazmerno med nezavarovane upnike.

4) V zvezi z odstavkom 9 člena 3 bo minister za trgovino in industrijo v sporazumu z ministrom za finance in ministrom pravde po soglasnosti ministrskega sveta izdal pravilnik glede obveznosti porokov za primer znižanja dolga v smislu tega člena pri kmečkih menicah, ki so dane v reeskont. Dokler se ne izda ta pravilnik, ne more reeskontni upnik, če mu porok ob dospelosti menice predloži prolongat menice, izterjati stare menice sodnim potom. Pravilnik bo obenem reguliral obveznost porokov pri teh meničnih dolgovih v pogledu obrestne mere.

5) Kmet, ki smatra, da ne more zadostiti obvezam po čl. 3, in čigar dolgovi znašajo več kakor 20 % vrednosti njegove imovine, sme zahtevati od pristojnega sodišča, naj se mu podaljšajo plačilni roki in zniža obrestna mera. V tem primeru je treba, da sodišče poiskusi doseči poravnavo med

upniki in dolžnikom. Poravnava se more doseči z odstopom imovine, z znižanjem dolga, znižanjem obrestne mere, podaljšanjem plačilnih rokov ali na drug način. Za poravnavo je potrebno privoljenje vseh upnikov. Ako poravnava ne uspe, more sodišče priznati kmetu podaljšanje plačilnega roka do največ 25 let v enakih letnih obrokih ob znižbi obrestne mere od 4,5 %, vendar ne izpod 2 %. Te olajšave priznava sodišče, kadar in kolikor nezadostni dohodki ne dopuščajo plačevanja obveznosti v smislu čl. 3. Do teh olajšav ima pravico tudi dolžnik, kateremu je dolg znižan na 50 % vrednosti njegove imovine v smislu odstavka 1.

6) Upnik, ki misli, da je dolžniku mogoče izpolnjevati obveze v krajšem roku, kakor je določeno v čl. 3 te uredbe, more od sodišča zahtevati, da dolžniku skrajša roke odplačevanja. Sodišče tej zahtevi ugodi, ako znašajo skupni dolgovi manj kakor 20 % vrednosti dolžnikove imovine in dolžnikovi dohodki iz kmetijstva, živinoreje in gozdarstva, zlasti pa od ugodnejše prodaje proizvodov zaradi bližine večjih petrošniških mest, kakor tudi dohodki iz drugih pridobitnih panog ali postranskih zaslužkov, zagotavljajo odplačilo dolga v krajšem času. Sodišče skrajša rok odplačevanja po svobodni oceni, vendar ne izpod šestih let. Dolžnik mora plačati dolg v roku, ki ga odredi sodišče, in sicer v enakih letnih obrokih z obrestmi, določenimi v čl. 3. Priznanje skrajšanega roka velja samo za upnika, ki je zahteval ta postopek.

7) Prvo plačilo na osnovi sodne odločbe v smislu odst. 1, 5 in 6 dospéva prihodnjega 15. novembra. Od dne, ko vloži dolžnik prošnjo v smislu odstavka 1, 5 in 6, do sodne odločbe, plačuje obresti v smislu člena 3, odstavek 1 in 4. V vmesni dobi plačane obresti se poračunajo za čas od dne vložitve prošnje do plačila prvega obroka z obroki, ki jih odredi sodišče. Tudi za plačila v smislu

odstavkov 1, 5 in 6 veljajo odredbe čl. 3. odst. 11. V primeru, da se zaščita izgubi, se more zahtevati plačilo samo za dolg, znižan po odst. 1.

8) Prošnje in posle v smislu te uredbe rešujejo sreska sodišča v nepravdnem postopanju. V drugi stopnji rešujejo te posle okrožna sodišča. Odločba teh sodišč je pravomočna. Postopek pred sodišči predpiše s posebnim pravilnikom minister pravde v sporazumu z ministrom za kmetijstvo in ministrom za trgovino in industrijo.

9) Vrednost zemljišča se ugotavlja na osnovi katastrskega čistega dohodka. Načela in način za ugotavljanje vrednosti nepremične in premične imovine in zlasti kolikšen bodi količnik, s katerim se bo množil katastrski čisti dohodek zaradi ugotovitve vrednosti zemljišča, kakor tudi vrednost drugih dohodkov kmetov v posameznih banovinah, odnosno v delih banovin, določi po zaslišanju banov s posebnim pravilnikom minister za kmetijstvo v sporazumu z ministrom pravde, ministrom za trgovino in industrijo in ministrom za finance.

Člen 6.

Pristojno sodišče more na prošnjo dolžnika, ki je vsled elementarnih neizgodb (pozebe, toče, poplave, suše, požara, posledic od škodljivcev, kuge in podobno) prišel v nemogočnost, da izvrši plačila po čl. 3, 4 in 5 te uredbe, odložiti prisilno izterjanje celega obroka ali enega njegovega dela, vendar največ za leto dni. Sodišče odloči po zaslišanju obeh strank in po preizkusu ponujenih dokazov, a v vsakem primeru je treba, da sodišče zahteva tudi mnenje področnega strokovnega organa banovine. Ta olajšava se more ob istih pogojih tudi ponoviti.

Člen 7.

1) Agrarni subjekti, ki so z odobritvijo ministra za agrarno reformo, odnosno mi-

nistra za kmetijstvo, na osnovi čl. 38 finančnega zakona z dne 31. julija 1925 o proračunskih dvanajstinah za mesece avgust—november 1925, člena 291 finančnega zakona za proračunsko leto 1927/1928, § 76 zakona, s katerim se podaljšuje veljavnost odredb dosedanjih finančnih zakonov in zakonov o proračunskih dvanajstinah z dne 16. avgusta 1929 in §§ 6 in 7 zakona o prepovedi odsvajanja in obremenjevanja zemljišč veleposestev z dne 20. maja 1922 kupili s fakultativnim odkupom zemljišče, postavljeno pod agrarno reformo, in so dogovorili za kupnino obročna odplačila v gotovem denarju, plačajo lahko prodajalcu dospeli del dogovorjene kupno-prodajne cene, kolikor do dne uveljavitve te uredbe ni plačan, kakor tudi naslednja odplačila s tisto količino pšenice, ki so jo mogli kupiti z dogovorjenim zneskom odplačila po tečaju pšenice, ki je bil zaznamovan na dan podpisa pogodbe na najbližji domači blagovni borzi.

2) Agrarni subjekti, ki so kupili s fakultativnim odkupom zemlje od veleposestev, a so dogovorili kupno ceno v določeni količini kmetijskih proizvodov, tako, da plačajo dogovorjena obročna odplačila v gotovini, morejo dospele in do uveljavitve te uredbe še neplačane, kakor tudi bodoče letne obroke odplačila, plačati prodajalcu ali z dogovorjeno količino proizvodov, ki so jo po dogovoru dolžni dajati ob dospelih rokih, ali z njihovo vrednostjo na dan dospelosti.

3) Tudi za vse ostale kmete, ki so kupili do dne 19. aprila 1932 zemljišča veleposestev z odobritvijo ali brez odobritve ministra za agrarno reformo, odnosno ministra za kmetijstvo, veljajo predpisi odstavka 1, če so dogovorili odkupno ceno v gotovem denarju, če so pa dogovorili odkupno ceno v določeni količini kmetijskih proizvodov, veljajo predpisi odstavka 2.

4) V smislu odstavka 1 in 2 tvorijo

glavnico dolga dospeli, a ne plačani kakor tudi še nedospeli obroki obenem z dolžnimi obrestmi do 15. novembra 1933. To glavnico je treba plačati v 10 enakih obrokih z obrestmi, določenimi v čl. 3, odst. 1. Obresti se ne plačajo v tistih primerih, pri katerih so se že pri sklenitvi kupno-prodajne pogodbe všteli obresti v kupno ceno. Prvi obrok mora plačati dolжник dne 15. novembra 1935. Če je kupljena zemlja pod sekvestrom v prodajalčevo korist — najsi jo sekvester sam obdeluje ali jo je dal v zakup — se sekvester, če že ni ukinjen, ukine s koncem meseca oktobra 1935.

5) Za zemljišča, na katera se nanašajo odstavki 1, 2 in 3, se smatrajo vsa zemljišča, ki so bila pod agrarno reformo postavljena na dan 27. februarja 1919 s predhodnimi odredbami za pripravo agrarne reforme z dne 15. februarja 1919, odnosno z uredbo o prepovedi odsvojevanja in obremenjevanja zemljišč veleposestev z dne 21. julija 1919.

6) Potrdila o tem, da je bilo takšno zemljišče po prednjem odstavku na dan 27. februarja 1919 postavljeno pod agrarno reformo, izdajajo banske uprave kot agrarna oblastva.

7) Za dolžnike, kupce zemlje, ki v roku ne plačajo dospelih obrokov in obresti, velja predpis člena 3, odst. 11.

8) Izvzemajo se od predpisov te uredbe dolgovi, ki potekajo iz kupnine zemlje pred 20. aprilom 1932, na katere se ne nanaša 5. odstavek, ako je cena dogovorjena v določeni količini kmetijskih proizvodov; dospele in do uveljavitve te uredbe neplačane obroke je treba plačati v treh enakih letnih obrokih in sicer prvega najdalje do 15. novembra 1935, ostale pa najdalje do 15. novembra vsakega naslednjega leta. Če je cena dogovorjena v denarju, more kupec, ako je kmet v smislu te uredbe, kolikor se odreče

plačanemu delu kupnine, vrniti prodajalcu kupljeno zemljo in na ta način izpolniti svoje obveznosti do prodajalca. Če je plačal kupec na račun kupnine manj kakor bi znašala zakupnina za ta čas, v katerem je užival kupljeno zemljo, je dolžan plačati prodajalcu razliko do skupnega zneska zakupnine. Ravno tako more tudi prodajalec, če je kmet v smislu predpisov te uredbe, zahtevati povrnitev zemlje, če je tudi kupec bil kmet, a za odplačilo dolžne vsote se bo koristil s predpisi te uredbe; v tem primeru ima prodajalec pravico, da v ime odškodnine za uživanje zemlje zahteva zakupnino; če pa je na ime odplačila prejel več, kakor bi znašala zakupnina, je treba, da razliko vrne kupcu. Če hoče kupec pridržati in plačati kupljeno zemljo, ni dolžan plačati zanjo več, nego današnjo dvojno krajevno prometno vrednost zemlje. Kolikor je plačal več, se smatra, da je izpolnil svoje dogovorjene obveznosti tako, da ima pravico do povračila presežka. Če prodajalec na to ne pristane, more zahtevati, naj se mu vrne zemlja tako, da vrne kupcu na ime kupnine prejeta odplačila, ima pa pravico, da od kupca terja zakupnino za uživanje zemlje. Pogodbena stranka, ki zahteva razrušenje pogodbe v smislu tega odstavka, nima pravice koristiti se s to uredbo za dolgove, nastale vsled tega razrušenja. Vrednost zemlje in višino zakupnine ugotavlja sodišče.

9) Agrarni subjekti in drugi kmetje, ki se koristijo z določbami tega člena, se glede teh dolgov ne morejo koristiti z drugimi ugodnostmi, določenimi s to uredbo.

10) Ničeve so prisilne izvršbe radi povrnitve zemljiške posesti po 20. aprilu 1932, katere lastnino je za sebe pridržal prodajalec v primeru neplačila dogovorjenih obrokov, a zemljišče do dne uveljavitve te uredbe ni prešlo v last tretje osebe. V tem primeru je kupec dolžan ostanek kupnine obenem z do-

spelimi, a ne plačanimi zakonskimi obrestmi do 15. novembra 1935 plačati prodajalcu v petih enakih letnih obrokih z obrestmi, določenimi v čl. 3 odst. 1. Prvi obrok je treba plačati 15. novembra 1936, ostali pa tudi do 15. novembra vsakega naslednjega leta.

Člen 8.

1) Pogodba o obrestih na dolgove, omejenjena v čl. 1, odst. 1 te uredbe, je nična, kolikor presegajo dogovorjene obresti mero, določeno v čl. 3, 4 in 5 te uredbe. Večje obresti se ne smejo prisojati, niti zavarovati, niti z izvršbo izterjati, pa naj bi bile ustanovljene na kakršnikoli osnovi (izvršilnem naslovu).

2) Kolikor se ne kaznuje po kazenskem zakoniku s strožjo kaznijo, se kaznuje za prestop v smislu kazenskega zakonika z zaporom do šestih mesecev in v denarju do 10 000 — Din upnik, ki pobira višje obresti od onih, ki so določene s to uredbo. Kazensko postopanje se uvede na predlog oškodovane osebe.

Člen 9.

1) Prisilne izvršbe so dovoljene samo glede onih terjatev, pri katerih dolžnik ni zaščiten ali je izgubil zaščito po tej uredbi.

2) Potrdilo o tem, ali je kdo kmet, izdajajo občinske oblasti (občinska uprava, mestno poglavarstvo). V potrdilu morajo biti navedena stvarna dejstva, iz katerih se da nedvomno ugotoviti, da izpolnjuje dolžnik pogoje iz odstavka 1 čl. 1 in 2. V ta namen je dolžna občinska oblast pribaviti od pristojne davčne uprave podatke o višini posameznih dolžnikovih obdavčenj. Občinska oblast je dolžna izdati potrdilo v roku 14 dni. Če občinska oblast tega ne stori, pozove sodišče na zahtevo dolžnika občino, da to potrdilo dostavi sodišču (čl. 5 odst. 8). Obrazec potrdila, predpisan s pravilnikom z dne 16. oktobra 1934, št. 71690/V (Slu-

žbene Novine št. 250 z dne 30. oktobra 1934) ostane v moči, dokler se ne izda pravilnik po čl. 19. Vsaka zainteresirana oseba more zahtevati, da sodišče pregleda izdano potrdilo in ga uniči, ako najde, da ne ustreza stvarnemu stanju.

3) Pravomočna potrdila, izdana na osnovi dosedanjih predpisov o zaščiti kmetov, ostanejo v moči; zainteresovane osebe pa so pooblaščenice zahtevati, da se dopolnijo v smislu prepisa odstavka 2.

Člen 10.

1) Dolžnik je zavezan, izdati na upnikovo zahtevo listino, sposobno za zavarovanje upnikove terjatve na dolžnikovi nepremični imovini. Če dolžnik tej zahtevi ne ustreže, je upnik upravičen, zahtevati to zavarovanje v nepravdnem postopanju pri sodišču, pristojnem po plačilnem kraju obveze.

2) Kolikor dolžnik ne more dati zadostnega zavarovanja, more upnik tako zavarovanje zahtevati od porokov, odnosno od solidarnih dolžnikov.

3) Če dolžnik, odnosno porok ali solidarni dolžnik dokaže, da je upnik za svojo terjatev že zadostno zavarovan na dolžnikovih nepremičninah, zavrne sodišče upnikov predlog za zavarovanje. Ravno tako zavrne sodišče upnikovo zahtevo za zavarovanje na imovini poroka, odnosno solidarnega dolžnika, ako le ta dokaže, da more dolžnik dati zadostno zavarovanje upniku.

Člen 11.

1) Za kmetove dolgove v smislu odstavka 1 čl. 1 te uredbe se ne štejejo: javne davščine in z zakonom predpisane pristojbine; blagovni dolgovi do 500 — Din, nastali izza 20. oktobra 1931, kolikor niso izpremenjeni v menične terjatve; dolgovi, kolikor so pokriti z zastavo; terjatve za vzdrževanje, ki pripada komu zoper dolžnika-

kmeta na osnovi dolžnikove vzdrževalne dolžnosti; terjatve, ki izvirajo iz kaznivega dejanja; terjatve za poljsko škodo (poljska kvara); terjatve za plačo (mezdo) oseb, zaposlenih v dolžnikovem gospodinjstvu ali gospodarstvu; zakupnine in najemnine (stanarine); terjatve obrtnikov za opravljena obrtna dela, nastale izza dne 20. oktobra 1931. Priznanice, obveznice in druge pismene listine, s katerimi se dokazuje obstoj in višina terjatve, ne dokazujejo hkratu, da je terjatev dejansko nastala iz nakupa blaga.

2) Za kmetove dolgove se ne štejejo terjatve, ki potekajo iz dedovanja. V primeru, da je treba izplačati del zapuščine v naravi ali nujni delež v denarju, se denarna terjatev po tej osnovi ne smatra za kmetov dolg samo v primeru, če dedič pristane, da jo je treba izplačati po vrednosti tega dela ob času izplačila.

3) Za dolgove, nastale izza dne 20. aprila 1932, se smatrajo samo dolgovi, ki so dejansko novi, ne pa tudi takšni, ki so nastali z novacijo (prenovitvijo) starega dolga, kakor n. pr. z običajnim prolongiranjem menic in podobno. V primeru prenosa imovine ali dela imovine zaščitenega kmeta na drugo osebo, uživa novi lastnik zaščito po uredbi glede prevzetega dolga samo tedaj, ako je bil prenos izvršen na osnovi dedovanja.

Člen 12.

1) Spori o obstoju dolga kmetov, ki niso uvedeni ali ne pravomočno rešeni, ko stopi ta uredba v moč, se lahko vodijo, odnosno nadaljujejo pri pristojnih sodiščih. Predpise te uredbe bodo sodišča pri teh sporih uporabljala samo v izvršilnem postopanju.

2) V pravih, izvršbah in zavarovanjih zoper kmete zaradi dolgov po tej uredbi pristoji upniku v primerih, ko je zastopanje po odvetniku obvezno, proti dolžniku-kmetu pravica do povračila odvetniških stroškov, ki jih določi v posebni tarifi minister pravde;

v primerih, v katerih zastopanje po odvetniku ni obvezno, pa upniku ne pristoji pravica do povračila odvetniške nagrade.

Člen 13.

Predpisi te uredbe se ne morejo uporabljati na terjatve Narodne banke kraljevine Jugoslavije, Državne hipotekarne banke in Privilegirane agrarne banke. Od tega se izvemajo tiste terjatve teh ustanov, ki so nastale potom reeskonta ali lombarda na osnovi menic zaščitenih kmetov. Tem denarnim ustanovam se prepušča, da v krogu svoje pristojnosti ukrenejo posebne odredbe v olajšanjih tistim svojim dolžnikom, na katere bi se sicer nanašala ta uredba.

Člen 14.

Kmetje, zaščiteni v smislu te uredbe, se morejo poslužiti pobotanja po odstavku 2, 3 in 4 člena 18 uredbe o zaščiti denarnih zavodov in njenih upnikov z dne 23. novembra 1934 do 80%. Odredba odstavka 2, točke c) člena 18 uredbe o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov se ne uporablja, če pobota dolžnik svoj dolg s terjatvijo proti zavodu, kateremu je menica dana v reeskont ali kateremu je zastavljena.

Člen 15.

1) Dolžnik-kmet, ki je odtujil (odsvojil) ali obremenil svojo imovino v nameri, oškodovati svojega upnika, ali ki bo obsojen za kaznivo dejanje, storjeno v nameri, da si zagotovi korist po tej uredbi, izgubi pravico do zaščite po tej uredbi poleg nasledkov po zakonu o izpodbijanju pravnih dejanj zunaj stečaja in po kazenskem zakoniku. Prav tako izgubi pravico do zaščite tudi njegov nasnovatelj in pomagač, če sta kmeta v smislu te uredbe.

2) Dolžnik-kmet ne more dobiti izrednega olajšanja plačila iz odstavka 1 čl. 5 te uredbe, če je po uveljavitvi te uredbe na-

merno zmanjšal imovino tako, da je s tem povečal odstotek svoje zadolžitve nad 50 % vrednosti svoje imovine.

Člen 16.

Dolgovi po umrlem dolžniku se morejo izterjati iz preostalih mirijskih nepremičnin enako kakor iz preostalih mulkovnih nepremičnin.

Člen 17.

1) Vsi posli po tej uredbi so oproščeni vseh taks. Ta oprostitev ne velja za upnika, ki se mu bo odbila njegova zahteva po odstavku 6, člena 5 te uredbe.

2) Za ureditev denarnih obveznosti po tej uredbi se izdado posebne menične goliće. Dokler te goliće ne bodo izdane, se morejo dolžniki posluževati meničnih golić, taksiranih s takso, ki odgovarja polovici višine dolga tako, da je dolžnik dolžan označiti na sami menici, da je bila izdana po predpisih uredbe o zaščiti kmetov.

Člen 18.

Upnikovim terjatvam na osnovi kmetijskih dolgov, na katere se nanaša ta uredba, se priznava prvenstvo do reeskompta, odnosno lombarda pri vseh državnih in privilegiranih denarnih zavodih po navadnih pogojih in to do višine 50 % teh terjatev.

Člen 19.

Pooblašča se minister za kmetijstvo, da sporazumno z ministrom pravde, ministrom

za finance in ministrom za trgovino in industrijo predpiše pravilnik za izvrševanje te uredbe. Poleg tega se pooblašča minister pravde, da izdaja sporazumno s prizadetimi ministrstvi avtentična tolmačenja predpisov te uredbe.

Člen 20.

Ta uredba stopi v moč na dan, ko se razglasi v „Službenih Novinah“.* Istega dne prestane veljati uredba o zaščiti kmetov z dne 3. avgusta 1934, uredba z dne 2. februarja 1935, o premembah in dopolnitvah uredbe o zaščiti kmetov z dne 3. avg. 1934, uredba z dne 15. junija 1935, o premembi čl. 3 uredbe o premembah in dopolnitvah uredbe o zaščiti kmetov z dne 3. avg. 1934, izdane 2. februarja 1935 in uredbe z dne 26. avgusta 1935. o premembi uredbe z dne 2. februarja 1935 o premembi in dopolnitvi uredbe o zaščiti kmetov z dne 3. avg. 1934. V moči ostanejo odredbe člena 16 uredbe o zaščiti kmetov z dne 22. novembra 1933 glede podaljšave veljavnosti odstavka 1, prvi stavek in odstavkov 2 do 4 § 4 in § 5 zakona o zaščiti kmetov in o uveljavitvi poedinih predpisov zakona o izvršbi in zavarovanju z dne 19. aprila 1932. Ravno tako prestanejo veljati tudi vsi ostali predpisi, ki nasprotujejo tej uredbi.

V Belgradu, dne 30. septembra 1935.

* Uredba je bila razglašena v Službenih Novinah dne 8. oktobra 1935.

Pripombe k novi uredbi o zaščiti kmetov.

Vprašanje, kako naj bi se po zakoniti poti zadovoljivo uredili kmečki dolgov, se vleče že nad tri leta. V tem času so bile o tem predmetu izdane razne uredbe z mnogimi pravilniki. V glavnem so reševale dosedanje uredbe vprašanje kmečkih dolgov

tako, da so od leta do leta podaljševale moratorij in zniževale obrestno mero. Šele uredba z dne 30. septembra dela vtis, da se hoče z njo rešiti zaščito kmetov dokončno.

V mnogih ozirih se nova uredba strinja s prejšnjo, obsega pa tudi važne, popolnoma

nove določbe, po katerih se bistveno razlikuje od dosedanjih uredb.

Pojem zaščite je sedaj nekoliko izpremenjen. Kmet, ki hoče uživati zaščito, mora dokazati, da je bil kmet ne samo ob času zadolžitve, ampak da je kmet tudi sedaj. Zaščita je sedaj raztegnjena tudi na zakupnike, ki obdelujejo tujo zemljo, toda izpolnjujejo ostale pogoje uredbe. Važna je tudi nova določba, da je smatrati kot kmete v smislu te uredbe osebe, ki se poleg kmetijstva bavijo tudi s posli vaškega obrtništva, vaškega trgovca ali vaškega gostilničarja, če njihovi obdavčeni dohodki izvirajo pretežno iz kmetijstva.

Kdor je zaščiten, je zaščiten za vse svoje denarne obveze zasebnopravnega in javnopravnega značaja, brez ozira na to, ali jih dolguje kot glavni dolžnik, solidarni dolžnik ali porok. Izvzeti so pa od zaščite dolgovi, ki jih omenja čl. 11. Dolgove agrarnih subjektov obravnava uredba nekoliko drugače kakor ostale obveznosti.

Potrdilo, da je kdo kmet in da se more torej posluževati zaščite, izdajajo občinske oblasti. Tako upnik, kakor tudi dolžnik, pa moreta zahtevati, da izdano potrdilo preizkusi sodišče (ne več, kakor doslej, sreski načelnik, odnosno ban).

Za zadrage je važna odločba čl. 4, ki odreja, da predpisi te uredbe ne zadevajo terjatev, ki jih imajo kmetijske zadrage in njihove zveze. Vendar pa zadrage ne bodo imele popolnoma svobodnih rok nasproti svojim dolžnikom, ampak bodo mogle izterjati dolgove kmetov po odredbah, ki jim jih bodo predpisale njihove zveze, odobril pa jih bo minister za kmetijstvo. Zveze v Sloveniji so bile na podlagi uredbe z dne 2. februarja 1935 izdale odplačilni načrt (objavljen v kosu 58. Službenega lista z dne 20. julija 1935). V krogih kmetijskega ministristva so mnenja, da ostane ta odplačilni

načrt v veljavi še naprej, tako da lahko posojilnice po tem načrtu izterjujejo obresti in del dolžne glavnice.

Obseg zaščite je sedaj precej drugače urejen nego doslej. Nova uredba vsebuje določbe, ki omogočajo, da lahko prizna sodišče posameznemu zaščitenemu dolžniku večji obseg zaščite, ako je je potreben, nasprotno pa obseg zaščite zmanjša pri kmetu, ki je v položaju, da svoj dolg odplača v krajšem času kakor je predpisano z uredbo. Uredba uvaja torej individualno zaščito.

Upnike deli nova uredba v dve vrsti: v denarne zavode in zasebnike: K denarnim zavodom šteje uredba poleg denarnih zavodov v ožjem pomenu besede tudi zavarovalne družbe, ustanove delavskega in nameščenskega zavarovanja (n. pr. urad za zavarovanje delavcev, pokojninski zavod za nameščence), cerkvene fonde, kulturne, prosvetne ustanove i. dr.

Za dolgove kmetov denarnim zavodom velja odplačilni načrt A, po katerem znašajo obresti 4,5 %, odplačilni roki pa 12 let. Prvi obrok zapade v plačilo 15. novembra 1936, kar pomenja, da so zadolženi kmetje za odplačevanje dolgov denarnim zavodom dobili nov moratorij za eno leto.

Drugim upnikom mora zaščiteni kmet odplačati svoje dolgove po odplačilnem načrtu B tudi v 12 letih, počenši od 16. novembra 1935, toda obrestna mera je pri teh dolgovih znižana na 1 %.

Dne 15. novembra 1935 dospejo v plačilo samo obresti, ki jih zaščiteni kmetje še niso plačali.

Ako dolžnik ne plača obresti ali določenega letnega obroka v roku 30 dni od dne dospelosti (torej najpozneje do 15. decembra vsakega leta), ima upnik pravico, da dotične vsote izterja prisilno (more vložiti tožbo, izposlovati rubež in dražbo).

Najvažnejši je oni del uredbe, ki deli

kmete dolžnike glede odplačevanja dolgov v tri skupine.

V prvo skupino spadajo zaščiteni kmetje, katerih dolgovi ne presegajo 20 % vrednosti njihovega premoženja. Svoj dolg morajo na splošno odplačati v 12 letih. Nastopijo pa lahko tudi izjeme glede odplačilnih obrokov. Ako je namreč upnik takega dolžnika prepričan, da ima dolžnik toliko dohodkov, da bi mogel svoje obveznosti poravnati poprej, kakor v zakonito določenem roku, lahko sodišče na upnikov predlog skrajša odplačilne roke, vendar ne izpod 6 let.

V drugo skupino spadajo kmetski dolžniki, katerih dolgovi znašajo več nego 20 %, toda ne nad 50 % vrednosti njihove imovine. Tudi ti dolžniki morajo plačati svoje dolgove vobče v 12 letih, toda uredba jim nudi olajšanje: 1. od pristojnega sodišča morejo zahtevati podaljšanje odplačilnih rokov, 2. zahtevati morejo zmanjšanje obrestne mere. V takem primeru mora sodišče poskusiti najprej, da se doseže med strankami poravnava, na katero morajo pristati vsi upniki. Če poravnava ne uspe, more sodišče po svobodni presoji podaljšati odplačilne roke, in to na največ 25 let, znižati pa more tudi obrestno mero, vendar ne izpod 2 %. Na vsak način je treba v takem primeru dokazati, da so dolžnikovi dohodki nezadostni in da je vsled tega potrebno, podaljšati odplačilne roke in zmanjšati obrestno mero.

V tretjo skupino so privzeti dolžniki, ki so zadolženi z več nego 50 % vrednosti svojega premoženja. Takí dolžniki morejo od sodišča zahtevati, da se jim zniža dolg na 50 % vrednosti imovine. Dolžniku, ki je n. pr. dolžan 75.000 Din, ima pa premoženja 100.000—Din, bo sodišče znižalo dolgove na 50.000—Din, ostalih 25.000—Din mu bo brisalo. Dalje imajo ti dolžniki tudi druge pravice dolžnikov iz druge skupine, to je,

morejo tudi še po izvršenem odpisu zahtevati podaljšanje odplačilnih rokov na največ 25 let in znižanje obrestne mere do največ 2 %. Razume se, da spadajo v to skupino tudi kmetje, ki so prezadolženi, to je ki so dolžni več, nego znaša vrednost njihove imovine. Ako je nekdo dolžan 110.000—premoženja pa ima za 100.000—Din, se mu bo brisalo 60.000—Din in bo v bodoče moral odplačevati le 50.000—Din, to je vsoto, ki odgovarja polovici vrednosti njegovega premoženja. Zaščita je torej večja, čim večja je zadolžitev.

Zanimiva je odredba drugega odstavka čl. 5., ki se glasi: „Za odpisane dolgove kmetov v višini nad 50 % pa do 80 % vrednosti dolžnikove imovine se odredi s posebnim zakonom povračilo upniku po državi.“ Država bi morala torej prevzeti en del odpisanih dolgov in sicer oni del, ki sega do 30 % vrednosti imovine. Ali se bo dala upniku kaka odškodnina za višje odpise, to vprašanje pušča uredba odprto. Odprto je tudi vprašanje, kakšna bo odškodnina s strani države, ker se govori o „pravičnem“ povračilu, iz česar se pa ne more sklepati, da bo povračilo tudi popolno. Tudi tu so možne kakšne redukcije.

Zaščiteni dolžniki imajo pravico, da pobotajo svoje dolgove s terjatvami, ki jih imajo do upniškega denarnega zavoda in sicer do 80 %. Kdor je na primer denarnemu zavodu dolžan 50.000—Din, bo lahko odplačal 40.000—Din z vložnimi knjižicami tega zavoda, v gotovini pa bo moral plačati le 10.000—Din. Pričakovati je, da bo posledica te odredbe, da se bo še bolj razvila trgovina z vložnimi knjižicami denarnih zavodov. Na kmečke zadrage se pa ti predpisi, kakor smo že omenili, ne nanašajo; zato bodo mogle posojilnice zahtevati, da jim dolžnik-kmet po predpisu čl. 18 uredbe o zaščiti denarnih zavodov plača vsaj 50 %

v gotovini, 50 % pa v tujih vložnih knjižicah, kadar bo poravnava svoje obveznosti.

Po stari uredbi je mogel upnik zahtevati, da mu dolжник izda listino, sposobno za zavarovanje upnikove terjatve. V novi uredbi je še dodano, da more upnik tako listino za zavarovanje zahtevati tudi od poroka, odnosno od solidarnega dolžnika, če

dolжник sam ne more dati zadostnega zavarovanja.

Vsi pravni posli, ki so v zvezi z zaščito, so prosti taks; izjemoma ta oprostitev ne velja za upnike, ki bodo odbiti s svojimi zahtevami po odstavku 6 čl. 5 uredbe, to je kadar bo sodišče zavrnilo upnikov zahtev, naj skrajša dolžniku odplačilne roke.

Iz mednarodne zadružne šole.

Mednarodna zadružna zveza prireja skoraj vsako leto zadružno šolo. Letos se je vršil 14. tečaj v Freidorfu pri Baslu v času od 13. do 27. julija. Na sporedu so bila predavanja prvovrstnih zadružnih strokovnjakov. Vseh udeležnikov je bilo 84, ki so pripadali 20 raznim državam. Samo iz Jugoslavije jih je bilo 18, iz Bolgarije 3, iz Češke 1 itd. Iz bogatega sporeda predavanj naj na kratko omenimo nekaj bolj značilnih govorov.

Častni predsednik šole, odličen voditelj švicarskega zadružništva, dr. B. Jaeggi, je razpravljal v širokih obrisih o razvoju modernega gospodarstva in je končno omenjal tri možnosti, kako bi se mogel izvršiti prevrat, ki se sedaj opaža v gospodarskem življenju vsega sveta. Po njegovem mnenju je možno: 1. da se bo še naprej razvijal sedanjí zasebnokapitalistični gospodarski sistem, ki sloni na načelu gospodarske svobode, 2. da bi gospodarstvo prevzele državne prisilne organizacije (kakor so n. pr. državni monopoli), 3. da bi se razširilo svobodno zadružništvo, pri katerem lahko sodelujejo vsi ljudje. Referent je menil, da se v bližnji bodočnosti ne bo moglo izključno hoditi po nobenem od navedenih treh potov in da bo treba kombinacij. Ker pa niti zasebnokapitalistični sistem niti državna pomoč sama ne moreta urejati gospodarstva v korist po-

sameznika, bo mogla zadruga kot vezalni člen med zasebnim kapitalizmom in državnimi podjetji kazati pot do ozdravljenja.

„Nismo tako neumni, nevedni ali omejeni,“ je dejal, „da bi mislili, da zadružništvo samo zadostuje za rešitev socialnega vprašanja. Pač pa vidimo v zadružništvu enega izmed glavnih faktorjev pri njega reševanju. Mnenja smo, da je mogoče tam, kjer vlada zadružni princip, doseči relativno kar najboljše stanje. Organizacija zadruga je smiselna in primerna, profitarstvo je izločeno, odjemalci (člani) dobivajo pristno, nepokvarjeno blago po kar najnižji ceni.“

Uspeh zadružnega dela pa bo zasiguran le tedaj, če se zadruga drži pravih zadružnih načel. Vstopanje in izstopanje članov mora biti svobodno, uprava se mora izvajati v demokratičnem duhu, vpeljana mora biti povračilo viška v razmerju nakupov (oziroma prodaje), v zadrugi mora vladati politična in konfesionalna nevtralnost, vpeljana mora biti plačevanje v gotovini, nabirati se mora socialni rezervni sklad. Rezerve morajo biti nedeljive in se tudi v slučaju razdružbe ne smejo porazdeliti med člane. Ta kapital mora vedno služiti zadružni ideji; potem bo rezervni sklad resničen socialni kapital, ki je last skupnosti in tudi služi skupnosti. Z nabiranjem rezervnega sklada se zadruga oprosti zasebnega kapitala in se more raz-

vijati po svobodni odločitvi ter se tako bližati svojemu visokemu namenu, ki obstoji v tem, da uvede nov in pravičnejši gospodarski red in da se produkcija in blagovno posredovanje postavi v službo konzumentov.

Zadružno izobrazbo je treba kar najbolj pospeševati. Zadružna vzgoja mora dovesti do tega, da bo zmagala socialna ideja nad vsemi individualnimi interesi. Nepremakljivo nad vsemi časovnimi pridobitvami stoji večni zakon. Le preziranje višjih življenjskih zakonov je privedlo človeštvo v položaj, v katerem je sedaj. Slaba nagnenja, sovraštvo, zavist, nevoščljivost, lakomnost so dopolnili delo medsebojnega uničevanja. Zadružna vzgoja ne sme ostati pri tem, da bi se vprašalo po večjem ali manjšem znanju; stremeti mora po večjih notranjih silah, krepiti mora vest in gojiti dobre lastnosti značaja. To je potrebno za življenje skupnosti, za pravilno doumevanje medsebojnih dolžnosti in odgovornosti. Duh je, ki oživlja in sprosti tisto moč ljubezni, ki je zasidrana v zadružnem idealu.

Druga zanimiva snov je bilo predavanje o državljanstvu in zadrugi. Pri vzgoji državljanov za delovne in odgovornosti se zavedajoče člane države pripada zadrugam velika naloga. Gospodarska kriza je po naziranju referenta Watkinsa posledica moralnih slabosti. Te slabosti so bile tudi vzrok, da se je ponesrečila svetovna gospodarska konferenca. Mesto, da bi ljudje gledali velikopotezno čez svoje krajevne meje in obdržali pred seboj svoje velike smotre, ostajajo tudi v svojem mišljenju med svojimi zidovi, kar seveda ovira plodonosno sodelovanje med narodi. Vzgoja k aktivnemu državljanstvu je danes nujna potreba. Žal, da mnoge zavaja gospodarska stiska in negativno duhovno vplivanje k pasivnemu državljanstvu. Tu pa se loti zadruga plodovitega dela. Zadruga zbliža rodbino k rodbini zaradi medsebojne

pomoči, ustvarja nacionalne in preko tega internacionalne zveze, prinaša svobodo tamkaj, kjer ima človek malo svobode in vpliva vzgojno, kjer je preveč svobode. Vse to delo zadruga se vrši na prostovoljni podlagi. S tem doprinašajo zadruga v znatni meri, da se ustvarja solidno državljanstvo.

O gospodarskih stikih med konsumnimi društvi ter kmetijskimi in rokodelskimi zadrugami je poročal vodja romunskega združenstva profesor Mladenac iz Bukarešte. Referent je podal kratek pregled o korakih, ki so bili doslej storjeni v tem oziru. Odnošaji med posameznimi skupinami zadrug, oziroma njihovimi zvezami, so lahko trgovske ali pa organske narave. Organski odnošaji morejo šele nastati, če si različne zadružne skupine privzamejo skupno ideologijo, t. j. če se smatrajo le kot panoge istega organizma. Na ta način nastane zadružni gospodarski sistem. Ta zadružni sistem je torej sinteza interesov potrošnikov in proizvajalcev (delavcev) v mestih in na deželi. Njegova struktura je federalistična. Ta gospodarski federalizem jemlje v poštev posebne življenjske razmere raznih vrst in raznih gospodarskih pokrajin. Ker se te organizacije po pokrajinah in po vrstah čim dalje bolj vežejo, je na ta način mogoče, da se izdela in izvaja gospodarski načrt, ki je zgrajen na racionalni in enotni podlagi, ki pa navzlic temu ne zapada v kolektivističen, vse izenačujoč centralizem.

Lastna zadružna produkcija je že dolgo zanimiv predmet razprav v zadružnih krogih. Ravnatelj Kreisky iz Prage je podal v svojem referatu obširen pogled v to vprašanje. Naloga zadrug je, pobijati gospodarsko samovoljo, ki jo izvaja kapitalizem. Zasebni kapital rabi za reklamo izredna sredstva. Tudi zadruga bi morale z vsemi sredstvi, ki so ji na razpolago, pospeševati propagando za svoje lastne izdelke. Važno pri

tem je predvsem to, da se vse, kar se obljublja, tudi res izpolni. Velekapitalistična podjetja v blagovni trgovini so dosegla, da imajo velik vpliv na cene. Zato je tudi za zadrage potrebno, da imajo kolikor mogoče enotne, konkurenčnemu boju odgovarjajoče detaljne cene. Prodajati združne produkte posameznim trgovcem, smatra referent, da bi ne bilo nedopustno. V ospredju pa mora

seveda stati organiziran združni konzum, ki ga je treba popolnoma obvladati. Ona področja, na katerih je združništvo prešlo k lastni produkciji, tvorijo protiutež zoper vedno močnejše kartele in monopole. Po načrtu zgrajena združna lastna produkcija ima v boju proti kartelom in njihovi gospodarski samovolji važno poslanstvo in je velikega, neprecenljivega pomena.

Združništvo v državi.

Poljski združniki v Jugoslaviji. Dne 18. septembra t. l. je prišla v Ljubljano velika skupina 74 poljskih združnikov, največ iz Varšave in Poznanskega, da si ogledajo jugoslovanske zadrage. Ob svojem prihodu v Ljubljano so bili gostje prav pristrčno sprejeti. Na kolodvoru so jih pričakovali zastopniki naših zadrug, v katerih imenu jih je pozdravil ravnatelj dr. J. Basaj. Naslednji dan so v spremstvu slovenskih tovarišev v treh velikih avtobusih odšli na Bled in Bohinj. Med potom so si ogledali Sitarsko in žimarsko zadrugo v Stražišču in nekaj kmečkih domov, kjer so mogli videti, kako se izdelujejo sita. V Naklem so obiskali mlekarsko zadrugo, v Kropi pa so jim razkazali zanimivo obratovanje žebjarske zadrage. Za vsa ta združna podjetja so se poljski gostje zelo zanimali. Velik vtis so na nje napravile tudi naravne krasote naših planin. Za izredni užitek so se prirediteljem iskreno zahvaljevali. Še bolj so bili dragi gostje presenečeni s pristnim poljskim „predvečerkom“, ki jim je bil prirejen pod milim nebom v osrčju gozda in v objemu gora v bližini Bohinjskega jezera.

V petek, dne 20. septembra jim je ravnatelj dr. Basaj predaval o združnem gibanju v Sloveniji, gostje pa so dobili glavne podatke predavanja v izvlečku v poljščini. Po predavanju so prisostvovali v kinu „Sloga“ predvajanju slovenskega filma „V kraljestvu

Zlatoroga“, ki je zelo ugajal. Po filmski predstavi so si ogledali železničarsko nabavljarno zadrugo, Kmetijsko družbo in Jugoslovansko tiskarno, Narodno galerijo, muzej in več mestnih zanimivosti.

Pred odhodom so jim združne organizacije priredile poslovilni banket s sodelovanjem orkestra „Sloge“ in pevskega zbora. Pri tej priliki je bilo izrečenih za odhodnico veliko pristrčnih zdravic. V imenu slovenskih zadrug so govorili gg. dr. Kersnik, dr. Basaj, Deržič, dr. Capuder, v imenu bana njegov zastopnik g. inž. Jelačin, v imenu mestne občine župan dr. Ravnihar, za društvo prijateljev Poljske g. dr. Mole, za tisk g. T. Debeljak. Od poljske strani se je zahvalil najprej vodja izletniške skupine, predsednik združnega sveta (rady wspoldzielczej) g. Ksawier Pomiański, dalje gg. Czachyra, Skrzetowski, Zwierowiec, člani glavnega odbora, okrajni glavar Suski, uradnik ministrstva financ Targowski itd. Vsi so izražali svoje veselje nad tem, kar so videli in svojo zahvalo za bratski sprejem. Obenem so naše združnike povabili na obisk Varšave.

V soboto dne 23. septembra so se poljski gostje odpeljali v Zagreb, od koder so nadaljevali svojo pot v Dalmacijo, Bosno, Beograd in Vojvodino. Upamo, da so vzeli s seboj najboljše vtise.

Manufakturo vseh vrst po ugodnih cenah tudi proti plačilu s hranilnimi knjižicami članic „Združne zveze“ nudi Oblasnica za Slovenijo v hiši Gospodarske zveze.